

Aan de slag met De Dennis

Samen een tijdschrift lezen met aarzelende lezers

'Ik vind het heel belangrijk dat mensen die De Dennis gaan lezen, moed krijgen om zichzelf verder te ontwikkelen. Je bent echt nooit te oud om te leren.' Dennis

Itie van den Berg

INFORMATIEBLAD MET DIDACTISCHE TIPS VOOR DOCENTEN EN TAALBEGELEIDERS

Lezen: er gaat een wereld voor je open...

Lees met de cursisten het verhaal van Dennis.

Dennis Bos had moeite met lezen en schrijven. Hij werd taalambassadeur en in 2023 Taalheld. Nu volgt hij de opleiding Ervaringsdeskundige bij het Noorderpoort. Dennis is een wijs mens die weet wat het betekent om uitgesloten te worden. Hij laat zijn talenten zien en hoe hij die inzet voor andere volwassenen die worstelen met de basisvaardigheden. Hij telt mee in de maatschappij en zijn ervaringen, talenten en wijsheid kan hij het komende jaar inzetten bij de gemeente Emmen waar hij een baan kreeg. Neem de cursisten mee in het leven van Dennis, laat hen de kracht en talenten van Dennis zien en ervaren en daag hen uit om vanuit kracht zichzelf verder te ontwikkelen. 'Voor mij is er een nieuwe wereld open gegaan, dat wens ik anderen ook toe', zegt Dennis.

De Dennis: voor alle niveaus

Er zijn allerlei manieren om de inhoud van De Dennis met cursisten van verschillende niveaus (ook niveau Instroom) te ervaren, ook al kunnen cursisten de teksten niet zelfstandig of niet in zijn geheel lezen. **Voorkennis oproepen** en **eigen vragen laten bedenken** helpt enorm. Ook beginnende volwassen lezers kunnen dat. Deel kennis over tijdschriftteksten (je hoeft niet alles te lezen), bouw voorkennis op (kijk naar plaatjes, foto's, lees koppen) en bedenk wat je zou willen weten voor je de tekst leest. **Meelezen, samen om de beurt lezen, meerdere keren lezen** zijn vormen van lezen die maken dat er ruimte komt voor het halen van kennis uit een tekst of het meeleven met een hoofdpersoon of situatie (zie: *De Dennis op eigen wijze lezen*). Dat kan allemaal met De Dennis!

De Dennis: informatief en belevend lezen

Vaak lezen cursisten omdat ze meer willen weten over een onderwerp. Bijvoorbeeld: Wat doet Dennis als taalambassadeur? Maar je kunt iets ook lezen om een verhaal te beleven. Voor belevend lezen is het belangrijk dat de cursisten zich een voorstelling kunnen maken van wat ze lezen. Als lezer maak je eigen beelden in je hoofd, een eigen foto/film vanuit de hoofdpersonen bijvoorbeeld. Hierdoor ervaar je het verhaal. Maar je kan nog veel verder gaan dan alleen het verhaal voor je zien. Om teksten echt goed te begrijpen, kun je al je zintuigen gebruiken. Soms horen lezers ook geluiden als ze lezen, zoals het geluid van een slijpmachine die gebruikt wordt om van stenen een sieraad te maken (bij *Stenen geven me rust*) Of ze horen een stem die zegt: *Wat ben jij een dom jongetje (bij Wist je dat)*. Of ze ruiken iets terwijl ze lezen. Misschien de geur van gebakken spek bij het kliekjesrecept van Dennis. Of ze voelen de pijn mee van iemand die op het werk te zware taken uitvoert (*Van de metaal naar de schoonmaak*). Door zintuigen in te zetten tijdens het lezen, kom je tot een diepere laag van het verhaal en ervaar je eigen emoties, put je uit je eigen leven en herinneringen.

Laat cursisten niet onvoorbereid of alleen hardop lezen. Ze komen dan niet toe aan het halen van informatie uit de tekst en zeker niet aan het verbeelden, meeleven of

genieten. En dat is jammer. Want juist dát maakt lezen zo betekenisvol. Terwijl Dennis vroeger blokkeerde als hij moest lezen, zoekt hij nu naar de betekenis van de tekst en laat al lezende eigen gedachten toe of komt hij op ideeën. Dat kunnen jouw cursisten ook leren ervaren.

Oriënteren op De Dennis

Doelen:

Cursisten oriënteren zich op het tijdschrift De Dennis als tekstsoort en op de hoofdpersoon, ze leggen een verbinding met hun eigen leven, ze worden nieuwsgierig, ze krijgen ingrediënten om straks teksten te kiezen die ze willen lezen. Laat cursisten bladeren in De Dennis. Probeer deze vier stappen eens.

1. Kijk naar de foto's op bladzij 3, 4 en 5.

Als jij met de prinses mocht praten, wat zou je over jezelf vertellen? Wat zou je vragen?

2. Bekijk de groene vakjes op bladzij 6 en 7.

Lees met elkaar een tekst over het werk van Dennis waarbij je moet lezen, schrijven en een telefoon of computer moet gebruiken. Hoe is dat bij jou op je werk/vrijwilligerswerk?

3. Lees samen de drie punten van de taalambassadeurs van ABC-Drenthe over pesten op blz. 15. Welke uitspraak raakt je/past het best bij jou?

4. Welke teksten willen de cursisten lezen?

De cursisten weten nu meer over 3 teksten. Je kunt de cursisten ook nog verder laten bladeren en plaatjes laten bekijken en titels laten lezen van een tekst. Welke tekst willen ze lezen? Markeer de teksten samen in de inhoudsopgave en in het tijdschrift. Wissel uit. Cursisten ontdekken dan dat iedereen andere interesses heeft. Als er overeenkomsten zijn, kunnen cursisten samen een tekst gaan lezen. De taalbegeleider doet mee met het maken van een keuze.

Je kunt ook op basis van de keuze van de cursisten de tekstsoorten labelen en de soorten teksten op laten zoeken. Tekstsoorten die er in De Dennis te vinden zijn: het verhaal van de prinses en de wethouder zijn **interviews**, er staan 3 **advertenties** in, *Gewoon maar een kliekje* is een **recept**, *Iemand* is een **gedicht**, *Zeg het met tegeltjes* zijn **spreuken** en *Weer naar school* is een **dagboekfragment**, *Waarom ik?* is een soort **recensie**.

De Dennis op eigen wijze lezen

Doel:

Cursisten bouwen voorinformatie op die ze kunnen gebruiken bij het lezen op tekstniveau. Daardoor wordt technisch, begrijpend en belevend lezen gemakkelijker. Een aantal verschillende manieren om je op een tekst te oriënteren en dan te lezen.

1. Eerst een filmpje bekijken: Dennis vertelt over pesten op de basisschool en wat dat met hem heeft gedaan. Bekijk eerst met de cursisten het filmpje achter de qr-code op blz. 3.

2. Foto's en titels bekijken en lezen

Voordat je gaat lezen, bespreek eerst wat je ziet op het scherm of op papier: de illustraties, de koptekst. Vraag waar cursisten denken dat de tekst over gaat of op welke vraag ze een antwoord willen vinden. Lees de tekst in zijn geheel voor. Cursisten krijgen daardoor al een idee van de inhoud. Lees de tekst nog een keer voor. Nu om mee te kunnen leven met de inhoud. Welke emoties roept de tekst bij de cursist op? Omdat de cursist al weet waar de tekst over gaat, leest hij gemakkelijker mee. Na nog een paar keer lezen zullen cursisten ervaren dat ze steeds sneller woorden gaan herkennen. Daarna kun je met elkaar praten over: Klopt het wat je verwachtte? Heb je antwoord op je vraag gekregen? Wat wil je nog meer weten? Dat is ook een opstap naar een keuze voor een ander artikel uit De Dennis.

3. Meelezen met voorleesstem

In De Dennis staat het interview met de prinses in [Netnieuws](#). Als je in Netnieuws de tekst selecteert, wordt die voorgelezen. Zo vaak als de cursist zelf nodig vindt. Je kunt aan de markering zien wat er voorgelezen wordt. Laat de tekst in zijn geheel voorlezen. Cursisten kunnen zo wennen aan de voorleesstem en ze krijgen daardoor al een idee van de inhoud. Luister nog een keer. Nu om mee te kunnen leven met de inhoud. Zie verder onder kopje 2.

4. Samen lezen met woorden die lukken

Praat eerst met de cursist over de tekst (met de vragen bij kopje 2). Overleg dan over samen lezen. 'Ik lees de tekst en als ik stop, lees jij het woord voor jezelf'. Je weet als begeleider goed wat je cursist aan kan: markeer van te voren die woorden uit de tekst met een markeerstift.' Laat de cursist zien dat je een aantal woorden uit de tekst in De Dennis markeert, bijvoorbeeld **gat**, **werk**, **stuk**, **kraan**, of doe dat samen. Kies woorden die jouw cursist kan lezen. Geef de cursist de kans om naar de gemarkeerde woorden te kijken en al even te oefenen. Ga dan voorlezen en stop met voorlezen als het gemarkeerde woord komt en vraag de cursist om dat woord te lezen voor zichzelf of hardop. Op die manier laat je de lezer ervaren dat alle voorinformatie over de tekst en over de zinsbouw ook helpt bij het voorspellen en lezen van een woord. Dit is een vorm van scaffolding. Als docent bouw je een steiger en lees je de woorden die nog een brug te ver zijn, maar laat de aarzelende lezer wel de woorden lezen die hij wel zelf kan lezen. Gaat het samen lezen goed? Markeer nog meer woorden in overleg met de cursist. De cursist oefent en daarna lees je weer samen. Samen lezen kun je doen met alle teksten uit De Dennis die de cursist interessant vindt. Na het lezen praat je over de inhoud na, maar ook over hoe het lezen van de woorden is gegaan (zie ook: *Lezen en zelf je succesfactoren bepalen*).

5. Goed voorbereid lezen aan de hand van kernwoorden en kernzinnen

Je kunt ook een tekst vangen in woorden die de hele inhoud voorspellen. In *Merlijn de tovenaer* (achterop De Dennis) gaat het om **die film gaf me hoop, van knecht tot koning, hulpeloos, vocht, kracht, hielp me niet, lijf kapot, koning als je boven problemen gaat staan, je hoofd gebruiken**. Als je eerst deze woorden en zinnen

met de cursist leest, weet de cursist al enigszins waar het artikel over gaat. Je kunt de zinnen en woorden ook in een woordveld zetten: **Dennis**: film gaf me hoop, lijf kapot, zwaar werk. **Film**: weesjongen wordt van knecht koning, niet door geweld, door hoofd te gebruiken. De lezer kan dan beslissen om te stoppen (ik weet genoeg, heb film al gezien, dat is een sprookje) of om het hele stuk te lezen maar nu met voorkennis en zelf geformuleerde vragen. Lezen is ook betekenis toekennen aan wat je leest. Je cursist zet dan voorkennis in over de situatie (Wat deed Dennis voor werk), de zinsbouw, de te verwachten woorden.

Lezen en zelf je succesfactoren bepalen

Daag de cursisten uit om te lezen vanuit de groeimindset (meer weten: zoek op internet naar groeimindset, Carol Dweck, Nederlands). De cursist denkt niet meer: dat kan ik niet, maar dat kan ik **nog** niet en hij denkt actief mee over wat er nodig is om het wel te kunnen. Ga ook uit van eigenaarschap bij de cursist. Wat willen de cursisten met de tekst en wanneer zijn zij blij met wat ze hebben gedaan. Wat zien zij als een succes, hun succes? Een succesfactor kan ook een heel kleine stap zijn. Het belangrijkste is dat de cursist een eigen stap formuleert zoals: Ik wil alle gemarkeerde woorden in de tekst goed kunnen lezen als we samen lezen. Of: Ik wil met Netnieuws de tekst steeds beter kunnen volgen. Of: Ik wil lezen waar Dennis hoop uithaalde bij die film, ook al lees ik fouten.

Lezen, verbeelden en nut ervaren

Wat zie je voor je? Wat voel je? Welke emoties roept het verhaal bij je op? Geef de cursist de tijd tijdens het lezen van De Dennis om zich een verhaal voor te stellen. Als de situatie helder is, kan een cursist er informatie uithalen of het voor zich zien. Praat daar ook over. Wat je ook leest, het is altijd fijn als je een verbinding kunt maken tussen de tekst en jezelf als lezer. Dat geldt ook voor cursisten. Welke ervaringen heeft de lezer die Dennis ook had? Door de verhalen te koppelen aan eigen ervaringen kan je de tekst nog beter begrijpen. Wat weet de cursist nu wat hij eerder niet wist? Wat beleeft de cursist mee? Wat gaat hij doen met wat hij nu weet? Van een kiekje bieten een lekkere maaltijd maken met het recept van Dennis (bladzij 19) of het lievelingsboek van Dennis lezen (bladzij 15)? Wil hij ook steeds meer leren over zijn hobby? Ook door er boeken over aan te schaffen en te lezen op internet (bladzij 12)? Of wil hij het filmpje voor kinderen opzoeken over pesten. (zoek op internet *Pesten is geen grapje*, een prentenboek van Roxeanne Hazes (bladzij 15)? Wil hij voorlezen aan kind of kleinkind? Dat geeft de inspanning van het lezen waarde. Nadenken en nieuwe ideeën krijgen voor jezelf als je iets hebt gelezen is heel leuk en nuttig. Zie ook de presentatie van het promotieonderzoek van Lisanne Bos: *Leren lezen met verbeeldingskracht* [<https://lezen.nl/sites/default/files/Lisanne%20Bos.pdf>] over tekst, voorkennis, zintuiglijke, motorische en emotionele ervaringen.

De Dennis: hoe blijf je nieuwe stappen zetten vanuit eigen kracht?

Wij vinden het belangrijk om vanuit het perspectief van het ontwikkelen van sterktes te werken in plaats van vanuit het perspectief van wegwerken van tekorten (meer weten: zoek op internet Luk de Wulf, talent). Juist vanuit dit perspectief is het mogelijk ook steeds vooruitgang te kunnen zien. Daarom is het voor cursisten ook fijn en belangrijk om feedback te krijgen op hun voortgang: Merk je wel dat je nu het stukje uit het interview vloeiend leest na een paar keer oefenen? Je begrijp wat Dennis wilde vertellen over de stenen. Hoe is je dat zo goed gelukt?

De motto's van Dennis:

1. Koek snijdt zich niet vanzelf.
2. En je moet blijven proberen. Als je ermee stopt, gaat het nooit lukken.

Daarbij gebruikt hij inmiddels lezen en schrijven, digitaal en op papier, als vanzelfsprekend.

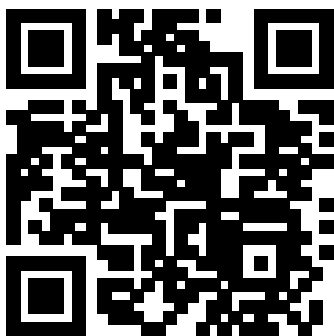
Als een eigen instrument, een manier om aan anderen te laten zien wie hij is. Met zijn ervaringen en zijn eigen bril kijkt hij naar zaken als onnodig moeilijke taal, uitsluiting en zie je in deze glossy hoe hij voor anderen van betekenis kan zijn.

Vormgeving: Hennie Alberts
Eindredactie: Ria van Adrichem
Met dank aan Dennis Bos

De Stiep Educatief in samenwerking met het Bondgenootschap voor een Geletterd Drenthe

De Stiep *Educatief*

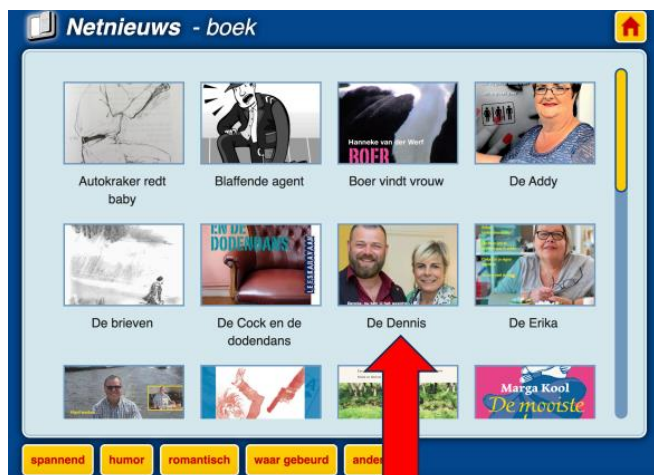

De Dennis en andere verhalen in Netnieuws

Klik onderaan op de rubriek Boek.

Klik op De Dennis.

Of scan de qr-code

